

Aanvullend onderzoek

Grote bosmuis, Egel en Kleine marterachtigen
'Brandstoflocatie' Wilhelminastraat

Emmen

Aanvullend onderzoek

Grote bosmuis, egel en kleine marterachtigen

'Brandstoflocatie' Wilhelminastraat

Emmen

Alcedo Natuurprojecten heeft dit rapport opgesteld in opdracht van Brands Bouwontwikkeling. Daarmee is dit rapport eigendom van bovengenoemde opdrachtgever. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie, of welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Alcedo Natuurprojecten. Het is ook niet toegestaan dit rapport zonder toestemming te gebruiken voor enig ander werk dan waarvoor dit product is ontwikkeld. Alcedo Natuurprojecten is niet aansprakelijk voor gevolgschade of schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Alcedo Natuurprojecten; opdrachtgever vrijwaart Alcedo Natuurprojecten van aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Colofon

Aanvullend onderzoek

Grote bosmuis, Egel en Kleine marterachtigen
'Brandstoflocatie' Wilhelminastraat Emmen

Auteur:

Opdrachtgever:

Opdrachtnemer:

Contactpersoon:

Uitvoer onderzoek:

Projectcode: 2023 – 047

Rapportnummer: 2023 – 047

Datum: 30.11.2023

Status: Versie 1

Te citeren als: *Ruiter E.J. 2023. Aanvullend onderzoek Grote bosmuis, Egel en Kleine marterachtigen 'Brandstoflocatie' Wilhelminastraat Emmen. Alcedo Natuurprojecten rapport 2023 – 047. In opdracht van:*

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING.....	5
1.2	ONDERZOEKSVRAGEN	6
1.3	LEESWIJZER.....	6
2	ONDERZOEKSMETHODIEK EN INSPANNING	7
2.1	ALGEMENE OPZET EN WERKWIJZE	7
2.2	GROTE BOSMUIS <i>APODEMUS FLAVICOLLIS</i>	7
2.3	EGEL.....	8
2.4	KLEINE MARTERACHTIGEN (BUNZING, HERMELIJN EN WEZEL)	9
2.5	VERANTWOORDING UITVOER VELDWERK.....	9
3	OMSCHRIJVING PLANGEBIED	10
3.1	BESCHRIJVING LOCATIE	10
3.2	BESCHRIJVING INGREEP.....	11
4	RESULTATEN	12
4.1	GROTE BOSMUIS.....	12
4.2	EGEL.....	13
4.3	KLEINE MARTERACHTIGEN	13
4.4	OVERIGE SOORTEN.....	14
5.	CONCLUSIES EN ADVIES	15
5.1.	CONCLUSIES.....	15
5.2.	ADVIES	15
6.	BRONVERMELDINGEN	16
	BIJLAGE 1 FOTO-IMPRESSIE GEBIED	17
	BIJLAGE 2 WETTELIJK KADER	18

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer, _____ is voornemens om aan de Wilhelminastraat te Emmen een braakliggend terrein (hierna te noemen Brandstoflocatie) bouwrijp te gaan maken om er ter plekke ruimte te creëren voor de bouw van grondgebonden woningen.

De geplande ingreep kan betekenen dat er via de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde planten- of diersoorten in het geding komen en/of dat er sprake kan zijn van negatieve invloed op de kernwaarwaarden van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) of Natura-2000 gebieden (N2000).

Om dit te onderzoeken is er in 2022 een quickscan flora en fauna uitgevoerd. De resultaten van deze quickscan gaven aan dat het voorgenomen plan in principe niet strijdig is met de bepalingen van de Wnb en dat er geen noodzaak was voor aanvullend onderzoek op basis van het vleermuisprotocol 2021, kennisdocumenten of handreiking kleine marterachtigen. Desondanks oordeelde de gemeente Emmen anders en verzocht de initiatiefnemer, op basis van voortschrijdende inzichten, alsnog aanvullend onderzoek uit te laten voeren voor grote bosmuis, egel en kleine marterachtigen.

_____ heeft vervolgens Alcedo Natuurprojecten uit Zwolle verzocht dit onderzoek uit te voeren. Het aanvullend onderzoek is uitgevoerd in het najaar van 2023.

In deze rapportage wordt uiteengezet hoe de opdracht is uitgevoerd en wat de conclusies daarvan zijn.

1.2 Onderzoeksvragen

Door middel van uitvoer van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Fungeert de Brandstoflocatie als functioneel leef- en/of voortplantingsgebied voor de grote bosmuis;
- Fungeert de Brandstoflocatie als functioneel leef- en/of voortplantingsgebied voor de egel;
- Fungeert de Brandstoflocatie als functioneel leef- en/of voortplantingsgebied voor kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn, wezel).

1.3 Leeswijzer

Na de inleiding worden in hoofdstuk 2 de werkwijze en onderzoeksinspanning beschreven welke zijn geleverd per soort of soortgroep. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de onderzochte locatie. In hoofdstuk 4 wordt het resultaat van dit onderzoek per soort of soortgroep besproken en toegelicht. Vervolgens worden in hoofdstuk 5 de conclusies gepresenteerd en aanbevelingen gedaan voor eventueel te nemen vervolgstappen. Ten slotte staat in hoofdstuk 6 welke bronnen er zijn geraadpleegd. De bijlagen bevatten een foto-overzicht van de onderzochte locatie en een beknopte omschrijving van het wettelijk kader waarbinnen dit onderzoek is verricht.

2 Onderzoeksmethodiek en inspanning

2.1 Algemene opzet en werkwijze

Het onderzoek c.q. de onderzoeken zijn uitgevoerd in de periode oktober tot en met eind november 2023. Alle onderzoeken zijn uitgevoerd volgens de daarvoor vigerende onderzoeksmethoden. Die methoden worden hieronder per soort of soortgroep uiteengezet.

2.2 Grote bosmuis *Apodemus flavicollis*

Het onderzoek naar grote bosmuis is uitgevoerd door middel van het plaatsen van Longworthvallen (lifetraps) Zie figuur 1. De vallen zijn op 13 oktober 2023 geplaatst op de ruigere en beboste delen van het terrein. In het totaal zijn er 20 vallen geplaatst. Deze zijn paarsgewijs geplaatst in drie raaien. De onderlinge afstand tussen de geplaatste vallen bedroeg 10 à 20 meter. In het veld werden ze toegedekt met gras of mos om ze zoveel mogelijk aan het zicht te onttrekken en op te laten gaan in het landschap. De vallen zijn voorzien van stro (voor warmte) en als lokvoer werd gebruik gemaakt van stukjes wortel en appel en meelwormen (voor spitsmuizen die altijd als bijvangst kunnen voorkomen.)

Figuur 1: Lifetraps van het type Longworth. De meest gebruikte val voor muizenonderzoek. Foto: E. Ruiter

De eerste drie nachten zijn de vallen op 'pre-bait' gezet. Dat wil zeggen, het vangmechanisme staat niet op scherp waardoor de muizen vrijelijk in en uit kunnen lopen en zo kunnen wennen aan de vallen (met voer) in hun omgeving.

Vervolgens zijn de vallen drie nachten op scherp gezet. Daarbij is de volgende methode gehanteerd. Aangezien de muizen in de avondschemering en ochtendschemering het meest actief zijn, zijn de vallen tussen 20.00 en 21.00 uur op scherp gezet en voorzien van extra aas. Vervolgens is tussen 24.00 en 01.00 uur een eerste controle uitgevoerd. De vallen waar wat inzat zijn gecontroleerd en vervolgens weer op scherp gezet. Daarna volgde een tweede controle tussen 04.00 en 05.00 uur. De vallen waar wat inzat zijn gecontroleerd en vervolgens weer op pre-bait gezet. Overdag zijn er dus geen controles uitgevoerd. Dit in verband met het feit dat de dagactiviteit van bosmuizen niet bijzonder groot is en de kans dat je iets vangt heel klein. Deze vangmethode is voor de periode van drie nachten toegepast. Het onderzoek naar grote bosmuizen is afgerond op 19 oktober afgerond.

2.3 Egel

Het onderzoek naar het voorkomen van egels is uitgevoerd met behulp van een 'struikrovers'. Een struikrover is een pvc-buis met daarin een wildcamera. Als lokaas wordt een opengeprikt blikje sardines gebruikt. Zie figuur 2. Struikrovers worden gecamoufleerd geplaatst op plaatsen waar egels zijn te verwachten en blijven gedurende 6 weken op dezelfde plek staan. In de tussentijd worden soms batterijen verwisseld of sd-kaartjes vervangen. Er is gebruik gemaakt van 1 struikrover. De reden hiervoor is dat er geen goede tweede plek kon worden gevonden. Deze is geplaatst op 16 oktober en opgehaald op 29 november. Vervolgens is de kaart uitgelezen en zijn de resultaten geanalyseerd.

Figuur 2: Struikrover. Foto van een andere locatie. Foto: E. Ruiter

2.4 Kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel)

Voor het vaststellen van kleine marterachtigen is dezelfde onderzoeksmethode gebruikt zoals onder 2.3. beschreven. Daarnaast is tijdens bezoeken waarbij de vallen werden geplaatst en gecontroleerd ook gezocht naar verse uitwerpselen of andere tekenen van recente aanwezigheid van de betreffende soorten.

De cameravallen zijn geplaatst op 13 oktober 2023 op een strategische plaats met veel beschutting en hebben vervolgens 6 weken ter plaatse gestaan. Daarna zijn ze verwijderd en is ook het lokaas verwijderd. De sd-kaarten zijn thuis uitgelezen en geanalyseerd.

2.5 Verantwoording uitvoer veldwerk

Plaatsen lifetraps, cameravallen, controleren vallen en analyseren camerabeelden: Jos Hoekerswever
www.alcedo-natuurprojecten.nl
info@alcedo-natuurprojecten.nl

Alcedo Natuurprojecten maakt deel uit van Stichting ECO

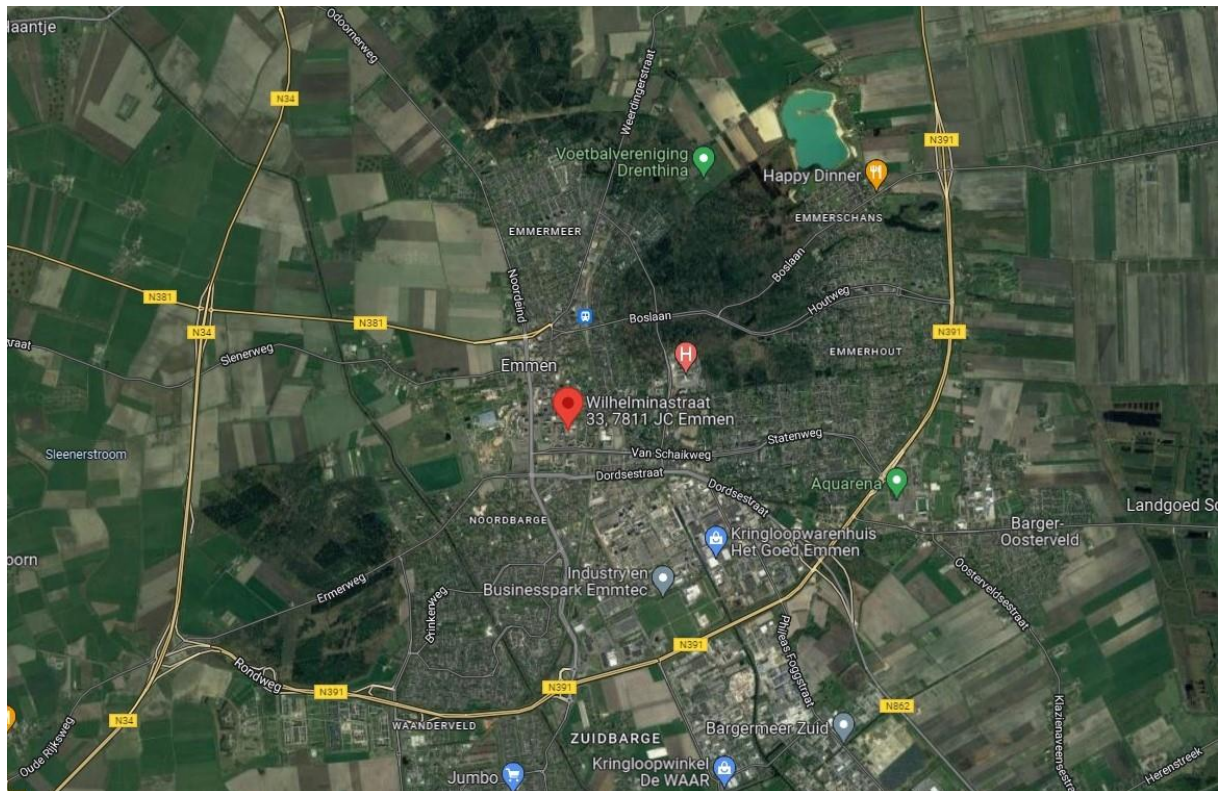

3 Omschrijving plangebied

3.1 Beschrijving locatie

De onderzochte locatie is gelegen aan de Wilhelminastraat 33 te Emmen. Zie figuur 1. Het betreft een braakliggend terrein waar in het verleden bebouwing is gesloopt. De locatie ligt ingeklemd tussen de Wilhelminastraat, Molenstraat, Julianastraat en Kerkhoflaan. Het geheel is begroeid met ruigtekruiden en bestaat voorts uit zanderige plekken (minstens $\frac{3}{4}$) met hier en daar opslag van afval. Het geheel heeft, zoals dat heet, een ruderaal karakter. Feitelijk meer een bouwterrein dan een gebied met natuurlijke kenmerken.

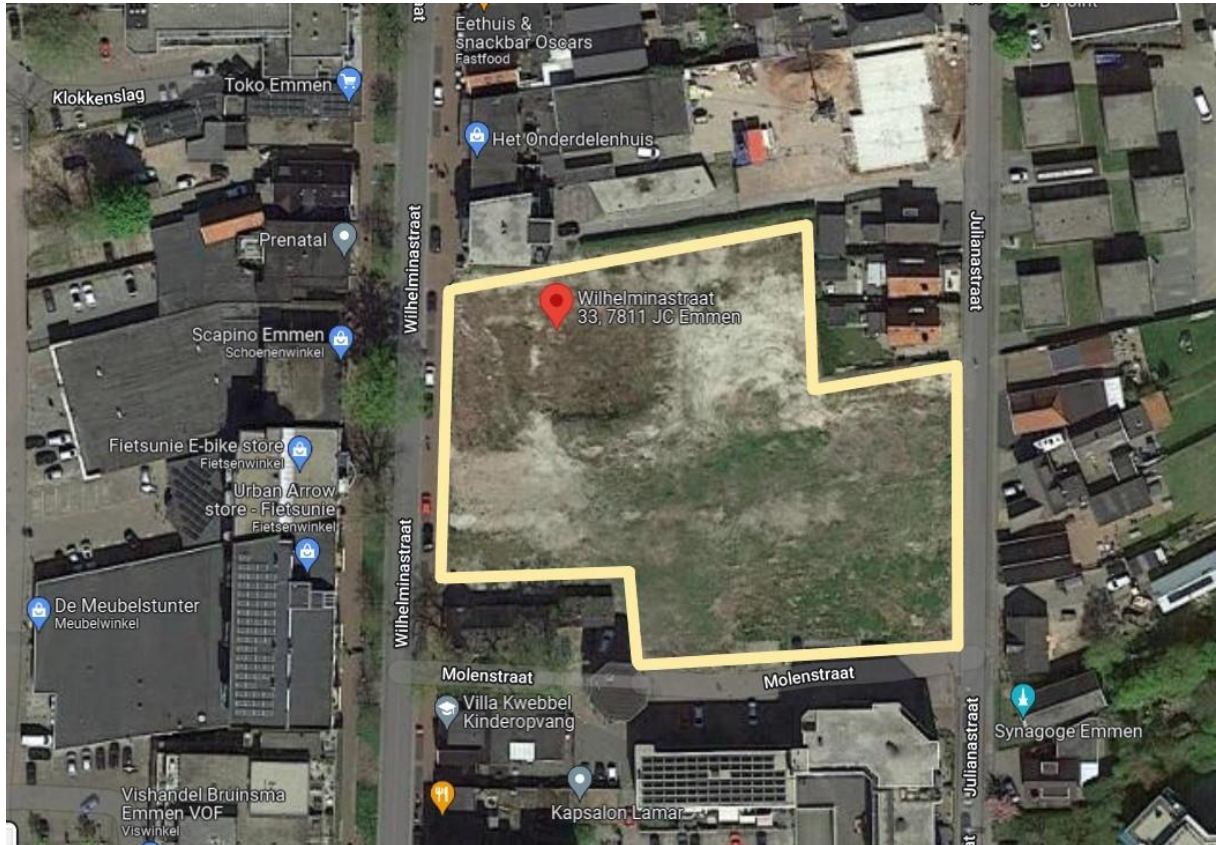
Voor een impressie van de planlocatie: zie fotobijlage op pagina 18.

Figuur 3. Ligging van het plangebied in Emmen. Bron: Google Maps.

3.2 Beschrijving ingreep

Het voornemen bestaat om de locatie (het deel in het gele kader in figuur 2) bouwrijp te maken om ter plaatse woningbouw te kunnen realiseren. Hiertoe zal het hele terrein worden leeggeruimd en ontgraven. Daarbij zullen geen huizen of andere gebouwen worden gesloopt, geen bomen te hoeven worden gekapt, geen sloten of wateren te hoeven worden gedempt.

Figuur 4: De onderzochte locatie. In geel kader. Bron: Google Earth

4 Resultaten

4.1 Grote bosmuis

Er zijn geen grote bosmuizen gevangen c.q. er zijn door middel van lifetraps in het geheel geen muizen gevangen. De reden daarvoor kan worden gezocht in het feit dat er via het onderzoek met één struikrover diverse huiskatten zijn vastgelegd, die kwamen iedere nacht langs. De aanwezigheid van huiskatten heeft een niet te onderschatten effect op de natuurlijke populatie van vogels en kleine zoogdieren ter plaatse. Met de struikrover zijn wel gewone bosmuizen vastgelegd. Het is bijzonder dat deze niet met de lifetraps zijn gevangen, want gewone bosmuizen zijn doorgaans behoorlijk 'trap-happy'. Waarschijnlijk betreft het hier geen vaste populatie, maar zwervende mannetjes op zoek naar een territorium.

Figuur 5: Gewone bosmuis vastgelegd met struikrover.

4.2 Egel

Het onderzoeksgebied is een ruderale enclave in een stedelijk gebied met, op enkele tuinen en een oud kerkhof in de omgeving na, relatief weinig groen. Niet zeer geschikt al leefgebied voor egels.

Er is door middel van de struikrover desondanks meerdere malen een egel vastgelegd. Analyse van de foto's wijst erop dat het hier om twee verschillende dieren gaat.

Figuur 6: Eén van de met struikrover vastgelegde egels.

4.3 Kleine marterachtigen

Afgaand op de biotoopkenmerken van de omgeving en de biotoopvoorkeur van de te onderzoeken soorten, werd op voorhand het voorkomen van deze soortgroep min of meer uitgesloten, maar van de bunzing is bekend dat in het najaar en de winter jonge mannetjes zich over grote afstanden kunnen verplaatsen en zo ook soms in stedelijk gebied opduiken. Er zijn echter gedurende de zes weken dat de camera op scherp heeft gestaan geen kleine marterachtigen vastgelegd.

4.4 Overige soorten

Los van de hierboven genoemde soorten zijn de volgende andere soorten vastgelegd:

Huiskat *Felis sylvestris catus*

Hond *Canus lupus familiaris*

Merel *Turdus merula*

Heggemus *Prunella modularis*

Winterkoning *Troglodytes troglodytes*

Koolmees *Parus major*

Zanglijster *Turdus philomelos*

Figuur 7: Minoes

5. Conclusies en advies

5.1. Conclusies

- Het voorkomen van de grote bosmuis is op de onderzochte locatie niet vastgesteld:
- Het voorkomen van de egel is op de onderzochte locatie vastgesteld, het gaat daarbij om zeker twee verschillende egels:
- Het voorkomen van kleine marterachtigen is op de onderzochte locatie niet vastgesteld.

5.2. Advies

Voor de uitvoer van het voorgenomen plan, sanering van de huidige situatie inclusief het rooien van bosschages, is het niet noodzakelijk om een aanvraag voor een ontheffing Wnb in te dienen bij de Provincie Drenthe.

Motivatie: Er zijn geen grote bosmuizen en kleine marterachtigen aangetroffen en het biotoop lijkt voor deze soorten ongeschikt. Uit dit aanvullende onderzoek is vast komen te staan dat de egel, een in Provincie Drenthe beschermde diersoort, op de onderzochte locatie voorkomt. Op basis van een deskundigenoordeel kan worden gesteld dat deze locatie geenszins voldoet aan de kwalificatie *functioneel en onvervangbaar leef- en/of voortplantingsgebied* voor de egel. De op camerabeelden vastgelegde egels betreffen hoogstwaarschijnlijk rondtrekkende en/of zwervende dieren.

Voor het overige geldt:

- Richt de nieuwbouw in op een natuur-inclusieve wijze door middel van het plaatsen van inbouwvoorzieningen voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Meer informatie hierover is te vinden op <https://unitura.nl/>
 - Richt de groene omgeving in op een natuur-inclusieve wijze door middel van het gebruik van inheems en streekeigen bosplantsoen en streekeigen planten en/of zadenmengsels. Meer informatie hierover is te vinden op <https://www.cruydhoeck.nl/over-ons/de-heliant/>
- Kortom, draag zorg voor een goede groene leefomgeving, het vergroten van de biodiversiteit en kansen voor klimaatadaptatie. *NB: Dit advies is geen verplichting n.a.v. de resultaten en conclusies van dit onderzoek. M.a.w. het is een vrijblijvend advies.*

6. Bronvermeldingen

Bronvermeldingen staan in dit document vermeld in de tekst of bij de figuren. Veel van de informatie aangaande (mogelijke) aan- of afwezigheid van planten- en diersoorten wordt tijdens het veldwerk van de quickscan vergaard. Ten behoeve van het verkrijgen van overige relevante informatie over de verspreiding van planten- en diersoorten in Nederland en/of een te onderzoeken locatie, en ook relevante en actuele informatie aangaande de Wnb, kennisdocumenten, te hanteren protocollen en soortgelijke documentatie, raadpleegt Alcedo Natuurprojecten regelmatig de volgende informatiebronnen:

Literatuur:

- De meest recente verspreidingsatlassen van alle beschikbare soortgroepen in Nederland. Met name de serie verspreidingsatlassen Nederlandse Fauna;
- De meest recente provinciale verspreidingsatlassen van vogels, paddenstoelen, libellen, dagvlinders, vissen en overige soortgroepen;
- Veldgidsen van KNNV Uitgeverij. Alle soortgroepen;
- Relevante artikelen uit De Levende Natuur;
- Relevante artikelen uit vakbladen van VZZ en overige PGO's;
- Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming
- Ruiter E.J. 2023. Quickscan Flora & Fauna Wilhelminastraat 33 Emmen. Alcedo Natuurprojecten rapportnummer 2023 – 004. In opdracht van: Brands Bouwontwikkeling, Emmen

Websites en online tools:

- Waarneming.nl
- Verspreidingsatlas.nl
- Provinciale geoportalen
- Google Maps
- Google Earth

Bijlage 1 Foto-impressie gebied

Een impressie van het plangebied is te vinden in de quickscan flora en fauna.

Bijlage 2 | Wettelijk kader

Algemeen

De bescherming van planten- en diersoorten is in Nederland geregeld in de Wet natuurbescherming (verder te noemen Wnb). Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en beschermt ruim 900 soorten in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet.

Doelstelling van de Wnb

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur;
- het behouden en herstellen van biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur en het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen.

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten. Dit betekent in de praktijk dat het gaat om het effect van uw activiteiten op beschermde soorten. Heel vaak gaan activiteiten en werkzaamheden en de bescherming van soorten prima samen. Als u uw werk zo kunt inrichten dat u geen schade toebrengt aan beschermde soorten, dan hoeft u vooraf niets te regelen. Soms is het echter onvermijdelijk dat schade ontstaat aan beschermde dieren of planten. In die situaties is het nodig dat u vooraf bekijkt of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd ('nee-tenzij'-beginsel).

Welke soorten worden beschermd?

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn;
- Soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn;
- Andere soorten waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Zorgplicht

In de Wnb is ook een zorgplicht vastgelegd. Deze plicht geldt te allen tijde en houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Deze plicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. De Memorie van Toelichting zegt het zo: "De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, en ook voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd".

De verbodsbepalingen

Beschermingsregimes		
Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb	Andere soorten § 3.3 Wnb
<p>Artikel 3.1 lid 1</p> <p>Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.</p>	<p>Artikel 3.5 lid 1</p> <p>Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.</p>	<p>Artikel 3.10 lid 1a</p> <p>Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.</p>
<p>Artikel 3.1 lid 2</p> <p>Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.</p>	<p>Artikel 3.5 lid 2</p> <p>Het is verboden om dieren opzettelijk te verstoren.</p>	<p>Artikel 3.10 lid 1b</p> <p>Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.</p>
<p>Artikel 3.1 lid 3</p> <p>Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.</p>	<p>Artikel 3.5 lid 3</p> <p>Het is verboden om eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.</p>	<p>Artikel 3.10 lid 1c</p> <p>Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.</p>
<p>Artikel 3.1 lid 4 en lid 5</p> <p>Het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.</p>	<p>Artikel 3.5 lid 4</p> <p>Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.</p>	
	<p>Artikel 3.5 lid 5</p> <p>Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.</p>	

Beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn en een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten (flora, fauna en avifauna) beschermd. Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Er mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Er moet tegenover een afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

